

3.

Johan Adolph Jacobæi Levnedsbekræftelse, af ham selv forfattet d. 8. Maj 1753.

Jeg er født i Kjøbenhavn d. 12. Maj efter gammel Stil 1698, af Holger Jacobæus, Justitsraad, Doctor og Professor Medicinæ ved Kjøbenhavns Universitet, og Anna Margrete Bartholin, den lærde D. Thomæ Bartholins Datter, som døde af hidsig Sygdom 6 Dage efter min Fødsel. Jeg var og ej mere end 3 Aar gl., da min Fader, bemeldte D. Holger, døde. Forblev derefter i nogle Aar hos min Stivmoder Fru Anna Tistorph, som, siden hun flyttede af Professor-Residensen, logerede hos hendes Svoger, daværende Sognepræst til S. Nicolai Menighed i Kjøbenhavn. Derefter tog min Mormoder, Fru Magdalena Rode, som da var ældgammel, mig til sig, hvor jeg forblev til hendes Død og et Aarstid derefter under en Studiosi Information,

navnlig Mads Thorup, som siden blev Sognepræst i Jylland til Rær, Hansted og Vixø. Derefter blev jeg tinget i Kost hos min Morbroders Enke, Johanna Maria Dobbelstein, da boende paa Vor Frue Kirkegaard, og, da hun giftede sig med Assessor Lorensen, boende i Studiistrædet og kongelig Bogtrykker, flyttede jeg og derhen, og imidlertid var Paranymphe for sl. Etatsraad Gram, da han tog Magistergraden, hvilket var udentvivl 1708 eller 1709, og den sidste Gang saadan Stads blev brugt ved Magistergrad. Noget derefter kom Rector i Sorø Skole til Assessor Lorensens at examinere mig, som paa den Tid var Professor Foss, hvilken dømte mig værd at sidde i tredie Lectie, og blev jeg da med kgl. Bevilling, som da maatte ske, didsendt 1710 og sat øverst i tredie Lectie af Sorø Skole under Mag. Sneedorph, som paa den Tid var Hører, og, da Professor Foss blev kaldet til Kjøbenhavn at være virkelig Professor, og i hans Sted 3die Lectie-Hører Mag. Sneedorph som Rector bestilt, var jeg under en anden Hørers Direction, hvis Navn var Broderus Faber, som blev fra 2den Lectie-Hører forflyttet til 3die Lectie-Hører og døde et Aarstid derefter af hidsig Sygdom. Da mine to Aar vare [til Ende] udi i tredie Lectie, blev jeg 1712 forfremmet til Mesterlectien, hvor jeg de to første Aar var øverst paa den nederste Part, og de to sidste Aar anden-øverst paa den øverste Part, og saaledes forblev, til jeg 1716 med det saakaldte Testimonio fra Rector Mag. Sneedorph til Kjøbenhavns Universitet blev forsendt, og logerede i min Morbroders Dr. og Professor Casper Bartholins Hus, som og uden Betaling forundte mig Kosten. Derefter blev jeg efter foregaaende Prøvestil, forfattet efter Professor Lintrups Mund, som da var Decanus, og efter den saakaldte Examen artium med de da brugelige Ceremonier, nemlig Salt og Vin, indviet til Student, da Professor Lintrup, som forrettede Vielsen, brugte ved Saltet, der blev givet enhver i Munden, dette Motto: Ut arceat morum putritudinem; og ved Vinen, som blev øst paa Hovedet, dette Motto: Capiti, non gulæ.

Ved hvilken Solennitet jeg var anden-øverst for hele Troppen af dem, som bleve Studenter, og von der Oosten, nuværende Geheimeraad, var øverst, holdt den saakaldte *Petitionem* eller latinske *Oration* i solut Stil for Ceremonien, og efter Ceremonien holdt jeg den saakaldte *Gratiarum actionem* eller Taksigelsesoration paa latinske Vers. Aaret derefter blev jeg atter examineret i de philosophiske Viden-skaber, og ej længe derefter blev jeg under Professor Frølund, som da var Decanus, med sædvanlige Ceremonier indviet til at være *Baccalaureus* tilligemed mange andre, som dels ej erindres, dels og vare ubekjendte. Noget derefter blev jeg med Professorernes Samtykke indlagt i Borcks Collegium (og spiste hos min Morbroder Caspar Bartholin), hvor jeg 4 Gange disputerede physiske Materier, indtil Aaret 1721; og imidlertid gik et Collegium theologicum igjennem hos min Morbroder D. Hans Bartholin, hvorefter jeg var til Attestats d. 10. Decembr. 1720 under D. Hans Bartholin og Professor Steenbuch, som fandt for godt at give mig Karakteren *Laudabilem*; og derefter d. 7. Februar 1721 prædikede jeg for Demis i Hellig Geistes Kirke i Kjøbenhavn.

I Avgust Maaned 1721 forlod jeg Borcks Collegium og med mine Venners Samtykke rejste udenlands, da jeg allerførst begav mig paa et Fartøj, som skulde gaa til Lybek, og Morgenen derefter landede ved Oldeslohe, hvorfra jeg efter en liden Forfriskning rejste paa en aaben Vogn til Lybek, og, efter at jeg en Dags Tid der havde opholdt mig, roede jeg mod Aften med en liden spids Baad paa et Riveer, og kom silde om Aftenen til en Landsby to Mile fra Hamborg, til hvilket Sted jeg kom paa en stor aaben Vogn om Eftermiddagen Dagen efter. I Hamborg forblev jeg Søndagen over, hvor jeg saa', at Raadet gik med Pibekraver paa til Kirke, ligedanne gjort som Præsternes hos os. Og om Mandagen accorderede jeg med en hollandsk Skipper at sejle med ham til Amsterdam, hvorhen jeg og efter nogle Dages Sejlads lykkeligen ankom.

Og som jeg havde et Brev med mig fra en Commandeur i Kjøbenhavn, som havde en nær Slægt i Amsterdam, gift med en Kjøbmand og Kobbersmed, ved Navn Henrik Voorradt, boende op de Gelderse Cay, antraf jeg lykkelig en af mine bedste Venner, som et halvt Aars Tid tilforn var rejst derhen, nemlig Dr. og nu Justitsraad og Professor Buchwald, som og logerede hos samme Voorradt og havde sit Kammer oven over Værkstedet. Som Buchwald om Morgenens tidlig Kl. 6 hørte min Røst, som han kjendte, talende en Mundfuld Højtysk, som Voorradts Hustru forstod — thi paa den Tid kunde jeg ej tale Hollandsk — kastede Buchwald noget paa sig, saa igjennem Vinduet, og, da han saa', at det var mig, kom strax ned, omfavnede mig, som han virkelig elskede og endnu elsker indtil denne Dag, og derfor, efter kort Hilsen, fik jeg Logement i samme Hus, hvor blev gjort Accord om Kost, Kammer etc. Efterat Dr. Buchwald og jeg havde været samlede der en Maanedes Tid, fik vi Breve, hver fra sine, at vi begge kunde rejse til Frankrig. Og begave vi os strax paa Rejsen med Trækschuyter, det meste vi kunde, igjennem Antwerpen, hvor vi besaa det mærkværdigste, og derfra til Bryssel, hvor adskillige Fremmede laa, dog ej een af dem bekjendt af os, som og vilde til Paris, men turde ej, fordi Pesten deromkring grasserede. Vel skrev jeg et Brev fra Bryssel til Dr. Vinsløv i Paris, om man uden Fare kunde komme derhen og tilbage, men fik ingen Svar, hvorpaa Buchwald og jeg resolverede efter nogle Dages Ophold der i et fornemme og for os altfor kostbart Logement, at rejse lige tilbage til Amsterdam, som og skete, og vi kom der til Byen just paa den Tid, da de Amsterdammer holdt deres saakaldte Kermes eller fornemmeste Marked, og da vi gik lige igjennem det Sted, hvor vi vidste vor forrige Vært, Værtinde og Børn sad og solgte deres Varer, kjendte de os strax, bade os velkommen tilbage og tilbød os det samme Logement, som og blev imodtaget. — Noget derefter blev min tro Ven og Staldbroder Dr. Buchwald og

jeg skilte ad ved en Skrivelse, Buchwald fik fra sin Fader, at rejse til Helmstädt in Decembri; men jeg blev Vinteren over i Amsterdam at fuldføre et Collegium i Anatomien, begyndt med Dr. Sermes, boende bag Raadhuset, som og havde de samme Præparationer, som den gamle Dr. Ruysch der fremviste, og med hvilken jeg adskillige Gange talte, da han var meget høflig, naar jeg iblandt andre indfandt mig paa det offentlige Anatomikammer. Imidlertid om For-aaret 1722 begav det sig, at min Fætter Philip Julius Bornemann, som da var Præst til den danske Kirke i London i England, var rejst til Kjøbenhavn, efterdi hans Moder og min Moster Else Cathrine Bartholin var død, ved hvilken Lejlighed jeg, efter Forespørgsel hos mine Venner, oppebiede denne min Fætters Tilbagekomst igjennem Holland, og rejste tilligemed ham til Rotterdam, hvorfra der jevnlig gaar Skibe, lavede med Køjer i Kahyten, bekvemme for Passagerer, som vil til England; og kom i Efterhøsten 1722 til London, hvor bemeldte min Fætter, som iforvejen vidste sit Følgeskab, havde bestilt Logement for mig, saadant som i en Hast kunde faas i Nærværelsen af den derværende danske Kirke. Siden forskaffede jeg mig et andet paa den Plads kaldet Wellclose Square eller Marien Square, hvor Kirken er bygt; hvor jeg og forblev, al den Tid jeg var i London. Først maatte jeg lægge mig efter Landets Sprog, som og temmelig snart lærtes, at jeg kunde tale med Landets Folk, lære Vejen etc. i Byen. Da jeg først gik at se offentlig Anatomi, gav en engelsk Student, som saa', at jeg var fremmed, sig i Snak med mig, og, da han fornå, at jeg lagde mig efter de Videnskaber, som høre en Medicus til at vide, spurgte han mig ganske høflig, om jeg ej vilde gjøre dem den Fornøjelse at se, hvad nogle af dem forhandlede i deres Klub eller lidet Societet, som de imellem sig selv, for at forfremme den botaniske Videnskab, havde oprettet, og dertil havde udvalgt en fremmed, en Tydsk, til deres Præses, som ellers af hans Skrifter i det Slags Videnskab var bekendt og be-

rømmelig, nemlig Dr. Dillenius fra Giessen. Men da jeg sagde, at jeg ej turde komme i Selskab, som mig aldeles var ubekjendt, tilbød den engelske Student (som siden blev Doctor Medicinæ, ved Navn Uxley, og søgte, samt oprettede et særdeles Venskab med mig) at give mig Adresse, og tale om mig i deres Forsamling, satte mig og Stevne paa deres Mødetid, da jeg og mødte og blev ganske anstændig modtagen, og efter den Samlings Fuldendelse blev mig tilbuden at være et Lem af deres lidet Societet, som og med Glæde blev modtaget. Nogen Tid derefter kom den gamle og særdeles i Botanikken berømmelige Doctor juris William Sherard, hvis Hovedstudium var Botanikken, i Tale med foromtalte lidet Societets Præsæs, Dr. Dillenius (som var bemeldte store Mands Amanuensis og efter hans Død ved Testamente beskikket ikke uden Modstand, siden han ingen indfødt var, Professor Botanicus i Oxford), om der ej i London kunde findes en Dansk, som kunde forskaffe ham de ham manglende Urter af Peder Kyllings Viridario Danico; hvorpaa Dr. Dillenius svarede, at han kjendte en Dansk, ved Navn Jacobæus, og da Dr. Sherard spurgte, om det var Dr. Holgers Søn, svarede Dillenius ja, da den gamle Mand sagde: Skaf mig fat paa ham; thi jeg har kjendt hans Fader i Oxford for 30 Aar siden. Derpaa kom Dr. Dillenius en Søndag Eftermiddag til den danske Kirke i London, satte sig hos mig og bivaanede Gudstjenesten, og da den var til Ende, sagde han, at Dr. Sherard begjærede, jeg vilde besøge ham, hvilket enhver kan tænke, jeg med største Fornøjelse efterkom, da den gamle Mand tog imod mig med større Belevenhed og Godhed, end saadant et ungt Menneske kunde vente, meget mindre fortjene. Siden forsømte jeg ikke ofte at opvarte denne min uforventede Velynder paa et fremmed Sted, og, foruden det, at jeg nu og da havde den Ære at discurrere med denne min Patron og spise med ham, samt med ham at rejse udenfor Byen at bese de udenlandske Træer, Urter, Rødder etc., som der i Haverne

fandtes, havde han ogsaa den Godhed at spørge, om jeg ej havde Lyst til at se, hvad der i det kongelige Societet blev foretaget; tog mig og med sig, og med Tilladelse indførte mig. En Tid derefter spurgte Dr. Sherard, om jeg ej havde Lyst til at være et Membrum eller Medlem af det kongelige Societet; hvorfor da takkedes. Og rejste sig saa den gamle Dr. Sherard i en af Societetets Samlinger, og proponerede mig at være et Medlem af Societetet, hvortil ogsaa tvende engelske Doctores Medicinæ, som kjendte mig, hjalp med deres Recommendationer, tilligemed min Fætter Hr. Bornemann. Derpaa blev jeg med fleste Stemmer først i Consilio eller Raadet, og siden ligeledes af alle Membris udvalgt, hvorefter jeg som sædvanligt blev introduceret af den gamle store Sir Isaac Newton, da værende Præses, og tog derpaa mit Sæde iblandt de andre Lemmer, hvilket skete i Aaret 1724. Ellers i den Tid, jeg opholdt mig i London, blev jeg og ved Dr. Sherards Recommendation bekjendt med Dr. Wagstaff, som var den ene Medicus i det store Londons Hospital, hvilken tog mig med sig at se, hvorledes de syge, saa vel de sengeliggende, som de der kunde gaa oppe, bleve behandlede, saa og hvad Medicamenter der til deres Kur bleve anvendte, hvilket skete næsten i et halvt Aar, til min Velynder Dr. Wagstaff døde, da hans Collega ansaa det med skele Øjne, og efter hans Død gjorde de Anstalter hos Direktørerne, at ingen uden indfødt maatte nyde den Frihed. Jeg saa' og i samme Hospital paa een Eftermiddag 14 Mennesker skjæres for Sten, hvoraf ikkun to døde. For Resten kunde jeg aldrig fornøjeligere anvende [den Tid,] der var tilovers at forfriske Sindet, end [ved] at igjennemgaa, ikke uden Bekostning, physiske Experimenter.

1726 om Efterhøsten blev mig tilladt at rejse til Paris, da jeg og blev af mine londonske Velyndere recommenderet til en Del af de parisiske Lærde baade ved Breve og curieuse Pakker, og blev saa strax ved min Ankomst

bekjendt med de mest renommerede Lærde, nemlig Dr. Duvernais, Dr. Danti d'Isnard, som var en stor Botanicus, saa vel som og Dr. Jussieur og Dr. Woolhouse, Oculist etc., men fornemlig agerede jeg Prosector i Anatomien hos den store Dr. Vinsløv om Dagen, og om Natten øvede jeg Jordemoderkunsten hos en stor Mester i den Viden-skab, for Betaling. Efter at jeg saaledes havde holdt ud en hel Vinter i Paris, rejste jeg i April Maaned 1727 tilbage igjen den samme Vej, jeg var kommen did, nemlig over Calais og Dover til London. Neppe havde jeg været i London 14 Dage, førend jeg ved Skrivelse fik Ordre at forføje mig hjem som snarest, efterdi der ved Kjøbenhavns Universitet var et Professorat ledigt, som gaves Haab om at faa. Men da jeg med et engelsk Skib var kommen hjem, befandt jeg, at Hr. Londeman, som var Professor designatus poëseos og Præst i Jylland, var kommen til Kjøbenhavn for at antage samme Professorat, som han og fik. Da det Haab var slaget mig fejl, sammenskrev jeg imidlertid en liden Piece, som blev udgiven i Trykken og har denne Titel: *De Plantarum structura et vegetatione Schedion*. Jeg lod mig og examinere af Facultate Medica, som derpaa udgav deres Testimonium eller Attest, skrevet paa Dansk, hvilket blev skikket til det danske Kancelli.

Om Efterhøsten 1728 resolverede jeg til at rejse til England igjen, og til den Ende havde Admiral Norris, da liggende med en Eskadre engelske Orlogsskibe paa Kjøbenhavns Red, lovet at tage mig med paa Flaaden, naar den gik tilbage til England. Der blev ej heller noget af; hvorefter jeg rejste ned til Helsingør, og paa et engelsk Koffardiskib, som kom fra Østersøen og skulde gaa til London, kom efter 3 Ugers Sejlads til London igjen, da jeg fandt alting i forrige Stand, undtagen nogle af mine Patroner vare døde; især var vor Præses ved det kongelige Societet, Sir Isaac Newton, død, og var jeg med per Vota at udvælge, som dog ej uden Modstand skete, den berømme-lige Sir Hans Sloan i hans Sted, efterdi en Del af de

engelske Lærde vare bange for, at Sir Hans Sloan, som var en stor Velynder af fremmede, skulde, naar han blev Præses, være de fremmede for meget bevaagen til de Engelskes Præjudice. Noget derefter, da den nu højsalige Prinds af Wales var kommen til det engelske Hof, fik det hele kongelige Societet Ordre til at gjøre Opvartning til Hove en vis Dag, hvoriblandt og mig Ordren ved en Pennypost blev tilstillet; da jeg og til bestemte Tid indfandt mig, og, da Prindsen var kommen i Forgemakket til St. James, hvor alle Societetets Lemmer vare samlede, vendte Præses, Sir Hans Sloan, sig til mig og spurgte, om jeg ej havde Lyst at kysse Prindsens Haand, efter det Lands Maner; og da jeg bejaede det, gav han Prindsen det tilkjende, som og strax naadigst vendte sig til mig, hvorpaa jeg strax faldt ned paa det højre Knæ, og havde den Naade at kysse paa Prindsens Haand; og efter at jeg havde rejst mig op, var Hans Kgl. Højhed saa naadig at spørge mig paa Engelsk, hvad Landsmand jeg var, da jeg i samme Sprog svarede, at jeg var en Dansk. Han spurgte mig atter, om jeg var af Societetet, hvilket jeg underdanigst besvarede med ja. Men jeg havde neppe været 3 Uger i London, førend den ulykkelige Ildebrand var overgaaet Kjøbenhavn, som og strakte sig til mig, hvor langt jeg var borte. Thi derved mistede jeg en stor Del philosophiske, physiske, botaniske etc. Bøger af bedste Slags og andre Sager, som jeg havde indpakket og efterladt i sl. Konferensraad Bartholins, min Morbroders, Hus, af 500 Rdl.s Værdi, og havde jeg ej Raad til i den korte Tid, jeg siden var i England, at forskaffe mig uden ganske faa af de Bøger igjen, jeg tilforn havde. Thi i Aar 1730 blev jeg hjemkaldt med højlovlig Ihukommelse Kong Frederik den Fjerdes Løfte at blive Professor designatus ved Universitetet, naar jeg som sædvanlig havde disputeret. Hvorover jeg og, saa snart ske kunde, kom hjem med et engelsk Koffardiskib, og strax forfærdigede en Disputats, og i Juli Maaned samme Aar disputerede, og selv præ-

siderede i Consistoriihuset, efterdi Auditorium superius da var afbrændt. Den nuværende Professor Søren Hee var Defendens, og 3 af Professorerne opponerede, nemlig Dr. og Professor Horrebow, Professor Thestrup og Dr. Frankenau; og vare de daværende Professores mig saa gunstige, at alle nærværende fra Rectore Magnifico af kom op og gratulerede mig, førend jeg nedsteg af Cathedra. Men noget derefter døde Kong Frederik den Fjerde, og ved de Forandringer, da skete, gik alt mit Dessein overstyr.

Noget derefter, ved Paaske 1731, blev Ledø og Smørum Menigheders Præstekald ledigt, og ved kgl. Rescript til Universitetet allernaadigst bevilget at kalde Præst dertil, og blev mig underhaanden tilspurgt, om jeg vilde resolve der at være Præst; da jeg og strax gjorde Ansøgning og imidlertid prædikede for Biskop Worm i St. Nicolai Kirke. Professorerne vare mig saa gunstige enstemmigen at give mig Kaldsbrev paa samme Præstekald som Sognepræst, dat. 23. Maj 1731, hvilket Kaldsbrev og højlovlig Ihukommelse Kong Christian den Sjette allernaadigst confirmerede, dat. Rosenborg Slot 25. Maj 1731. Derefter blev jeg indsat af Hr. Niels Louman, Sognepræst til Vallensbæk og Provst i Smørums Herred, d. 19. Avgust, efter at jeg tilforn var, efter foregaaende Examen, ordineret af Biskop Worm d. 8. Avgust 1731. Men jeg kom til en ganske forfalden Præstegaard, hvorudover jeg maatte sætte mig i stor Vidtløftighed, efterdi de faa Midler, jeg havde, kunde ej andet end gaa med ved Rejser paa niende Aar, snart til ingen Nytte for mig. 1733 d. 19. Febr. blev jeg med kgl. allernaadigst Bevilling viet paa Edelgave Gaard til Edelgave Gaards Ejers, Sigr Christian Weldinghs ældste Datter, Regine Magdalene, med hvilken jeg har avlet 11 Børn, hvoraf 3 ere døde, og 8 endnu leve, nemlig 4 Sønner og 4 Døtre.

Saa vidt Hr. Johan Adolph Jacobæus's egne Optegnelser. Han døde den 3die Avgust 1772. Hans Skrifter anføres i Worms Lexicon, III, 380.
